

Liberalisma og sosialisma

Í SOSIALINUM nr. 57 er ein oddagrein: Nyttuleyst verju-spæl, ið er svar til Dimmalætting, sum hevur svarað uppá eina undanfarna grein í SOSIALINUM, um hugtakið liberalisma.

Í hesi seinnu grein síni í SOSIALINUM er blaðstjórin bils in yvir at fáa svar uppá fyrru grein sína, um hetta áður-nevnda hugtak; hann roknar ikki við, at fáast kann í lag blaðtjak um eitt slíkt teoretískt evni. Tað kann tað heldur ikki, um tann vanligi maðurin skal verða við. Í hesum tilfelli var tað ein blaðstjóri, ið svaraði, og tað var væl ikki óhugsandi, at ein slíkur eisini sá seg færan fyrri at svara.

Við hesum verði ikki sagt, at undirritaði tekur undir við

ti, sum Dimmalætting førir fram. Mær kemur annars fyrri, at hesin blaðpolemikkur er ein polemikkur millum úrvaldar, ein háttur av øvi alene videz polemikki. Greinskrivarin í SOSIALINUM roknar ikki við tjaki. Hvussu skal ein kunna rokna við, at tann vanligi lesari blaðsins kann leggja upp í tjakið um tilfikið evni sum liberalismu og sosialismu, tvær mótsettar samfelagsfiggar ligar uppfatanir, um teir, ið leggja upp til hetta tjaki ikki gera sær tann ómak at lýsa hesi evni, ella hesar rørsur.

Nú var ein grein í Dagblaðnum leygardagin, har vit finga eina góða lýsing av hugtakið liberalisma. Tað er læran um politiskt, figgarligt og

andaligt frælsi fyrri hvønn einstakan samfelagsborgara. Liberalisman hevur verið og er ein stuðul fyrri tí valdi yvir samfelagslívinum, sum teir vinnurokjandi hava havt í kapitalistiskum londum, og tí er sosialisman kyknað upp sum mót-rørsla.

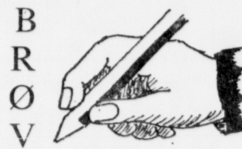
Vilja vit nú lýsa sosialismuna, ella tær sosialistisku hugsjónir, sum sosialistar í øllum londum kunnu verða samdir um, so kann tað sigast at vera tann fakligi og politiski bardagin hjá teirra organiseraðu arbeidararørsluni móti teirra ognar- og framleiðsluskipan sum privatkapitalisman hevur vald á, við tí endamáli at taka av tann privata ognarrættin til framleiðslutól og jorð, og við jorð verður her hugsað um tað, sum í jorðini er, olja og mineralir, sostatt er samfelagið antin yvirtektur, stýrir ella hevur eftirlit við framleiðsluni, at allur ágóði kemur fólkinum til gagns.

Hetta er idealsamfelagið í teimum marxistisku londunum. Men í mongum av londunum í vesturheiminum eru hugsjónirnar broyttar nógv síðan Karl Marx. Hann var av mongum hildin at vera ov harðhendur. Sosialisman, so sum vit kenna hana her um okkara leiðir, hevur eina stevnskrá, sum er munandi broytt frá teirri upprunaligu, og hon hvílir á parlamentariskari grund. Her hjá okkum er tað javnaðarflokkurin, og er tað tann politiski flokkur, sum út frá sosialistiskum hugsjónum, við tí sosialistiska samfelagnum sum endamál, við at nýta beinleiðis og alment val, á parlamentariskan hátt roynir at vinna meiriluta í fólkinum og harvið politiskt vald til at fremja stevnskrá sína.

Tá tað í SOSIALINUM verður tosað um, at tað eru handilsfyrirtekur, t. d. sum fáa buktina og báðar endar, so tær mynda rein monopolir, so er tað satt; her skuldi so lóggevaandi myndugleikar landsins hóast alt havt møguleika fyrri at komi upp ímillum og forða fyrri spekulatið, og tað skuldi tí bert verið ein spurningur, um politikkarar okkara dugdu at tað, at teir ikki bert høvdu rætt til, men at tað er teirra skylda at støða tilfari óreglugligari framferð.

Tað hevur frá tíð til aðra verið tosað um á tingi, at sosialisera ávis stórra handilsvirki her á landi, uttan at tað er vorðið til nakað; liberalisman er vorðin fordømd, men hví fylgdi man ikki onkuntíð tí sosialistisku stevnskránni upp, og gjordi til almenna ogn umrøddu stóru handilsfyrirtekur, sum hava stóran vinning, meðan fjöldin má krógva so mikið meir, tað var í øllum fornum rættur sosialistiskur andi?

Men alt hetta er fyrri okkum javnaðarmenn bert utopisk hugan. Vit áðanna, at tær samfelagsfiggarligu viðurskiptini, undir eina liberalistiskari stýris skipan, ikki egnar fjöldini. Men vit kunnu einki gera við

Tørvandi upplýsing og annað skilaloysi

Harra blaðstjóri! Í oddagrein seinasta mikudag skriva tygum um tørvandi upplýsing. Í hesum máli eru vit fullkomuliga samdir og fari eg at biða um innivist fyrri hesum uppskoyti til tað, sum tygum hava ført fram í nevnda spurningi.

Her hjá okkum hava útróðarmenn, fiskimenn, handverkarar, arbeidarar og aðrir lønmóttakarar ongan landsfelagsskap, sum savnar allar lønmóttakarar til felags stríð fyrri áhugamálum sínum, og tað sum verri er, at eitt felag sum Føroya Arbeidarafelag stendur eindráð sundur í triggjar bólkur. Vit hava onga álitismannaskipan, kenna illa nokk okkara egnu sáttmálar og í summum felogum eru limirnir als ikki greiðir yvir um teir eru limir ella ikki, so má restin verða har eftir.

Tað skuldi verið ógvuliga náttúrligt, at øll arbeidsmannafeløgini stóðu sum limir í Føroya Arbeidarafelag og tað skuldi verið líka náttúrligt, at Føroya Arbeidarafelag, Føroya Fiskimannafelag, Føroya Handverkarafelag, Føroya Prentarafelag og útróðrafeløgini og allir lønmóttakarar annars vóru samskipaðir í einum »Landsfelag feroyskra Lønmóttakara«.

Eitt slíkt landsfelag kundi so skipa fyrri upplýsing. Fyrst og fremst tikið sær av at sett allar lønarstettirnar inn galdandi sáttmálar. Eisini skipa fyrri fyrilestrum um sosiallóg-gávuna, um skattaspurningar og um tryggingarspurningar og um skyldur og rættindi annars í samfelagnum. Við eini slíkari samskipan stóðu vit sterkir tað gera vit ikki so spjaddir vit nú standa og tað, at tveir mans fyrri 10 ella 20 árum síð-

anj komu til ilnar kann ikki í allar ævir kosta verkamannafjöldini hetta skilaloysi.

Eg kundi kanska latið orðini hjá Karl Marx tala: arbeidarar í øllum londum sameinið tykkum. Men sum stóðan hjá verkamannastettini er her á landi, má sigast, at hatta málið, sum Karl Marx bað menn steyna móti er langt handan fjøll og hov. Latum okkum nú finna saman og kenna styrkina í samhaldinum, tá kunnu vit taka undir við orðunum: Brátt lýsir í eystri nú dimmið er av. P.J.H.J.

* * *

Til Klaksvíks býráð

At Klaksvíkingar skýra sóknarstýrið sitt um til býráð er einki ilt í, tí »man skal kæmpe med de bedste, sum skaldið sigur.

Men at teir, ið ráða fyrri borgum har norðuri skulu finna uppá at nevna hetta ráð fyrri Klaksvíks býráð er bedrøvligt! — Teir mugu vita, at sjálvandi eitur tað Klaksvíks býráð, á sama hátt sum teir Klaksvíks kirkja — Klaksvíks bátar — Klaksvíkingar, og ikki Klaksvíkingar.

Klaksvíks knettir eru eisini kend viðá, um ikki Klaksvíkingar knettir, tó hetta tvætlið stendur á pakkunum.

Ti eru einastu ráð, at brúka vit og skil, og skýra hetta nevnda ráð Klaksvíks býráð, sum menn hava sagt í hundraðir av árum.

Sunnannaður.

Nýggi LP-pláta

Regin Dahl syngur og lesur

Regin Dahl er ímillum fremst skald okkara; 6 yrkingasavn hevur hann givið út, og hann er virdur sum ein teirra,

Framhald á 8. síðu. (1)

Telegrafboð

Á telegrafstöðini er pláss leyst fyrri einum boðdreingi ella -gentu á 16—17 ára aldri.

E. AKRABERG HANSEN

Skrivstovukvinna

sum umframt at duga væl maskinskriving eisini kann átaka sær sjálvstöðugt skrivstovuvarbeiði, kann fáa pláss hjá skúlaráðgevarunum.

Løn sambært statsreglugerð í mun til kunnleika og tænastutíð innan skrivstovuvarbeiði.

Skrivlugar umsóknir verða at innsenda til skúlaráðgevararnar, Jónas Broncksgøta 27¹¹¹ innan 15. september 1972

JOHS. A. NÆS

LUDVIG PETERSEN

heldur ársaðalfund í Høllini á Studentaskúlanum hin 16. september 1972 kl. 20.

1. Dagsskrá smb. lógina
2. Uppskot til møgulega lógarbroyting
3. Ymist

NEVNDIN

2 lærarastørv

við Føroya Maskinskúla, sum verða røkt av tímalærarum, skulu skipast sum fóst størv. Lærugreinirnar eru vanlig maskinfak Møguligar umsóknir skulu sendast til stýrið fyrri Føroya Maskinskúla v/ Atli Jensen, Fagralíð, Tórshavn, innan 15.9. — 1972.

Filmssýning

Felagið SAMSOS sýnir filmirnar Rapport frá Norðurvietnam og Don Quijote úti á Læraraskúlanum hóskvöldið 7. sept. kl. 20.

STJÓRNIN

tað, sum er. Við »í einum demokratiskum samfelagi, at fylgja parlamentariskum síði, so er tað størsti flokkur á landsins tingi, um hann annars hevur reinan meiriluta, ó myndar stjórn í aðrar mátar verður tað ein sangonga millum flokkar, ið kunnu semjast um eina felags stevnskrá; við øðrum orðum ein kompromisloysn.

Her á landi hevur javnaðarflokkurin sum størsti tingflokkur, áðannandi at loysingarpolitikur ikki er okkara politikkur, fyrri at fáa meiriluta, heldur valt sangongu við sambands-

flokkin, sum tó er ein reint liberalistiskur flokkur.

Sambandsflokkurin verjur tær kapitalistisku samtøkurnar, móopolini. Skulu vit fremja teirra sosialistisku stevnskrána, allur ágóði fjöldini til gagns kann tað einans gerast við at geva javnaðarflokkinum eina stóra umboð á tingi, at hann kann myndast sjón, í øllum fornum uttan at stýða seg til liberaliskan flokk.

Niels Juel Nolsøe.